

The Effect of Insurance Penetration on Entrepreneurship in Selected Countries

Abolfazl Shahabadi¹, Fatemeh Mehdipoor Zarin Kamar², Ali Moradi³

Received: 1/27/2020

Accepted: 9/19/2020

Abstract

Objective: The risk involved in entrepreneurial activities and the problem of financing in the field of entrepreneurship are two major challenges for the development of entrepreneurship. However, the development of the insurance industry as a critical institution for reducing financial risk, as well as the institution of investment help address these two challenges.

Methodology: This research using the panel data and generalized moment method, has estimated the effect of insurance penetration on entrepreneurial space in two groups of selected developing and developed countries during the period 2013-2018.

Findings: The results showed that the effect of insurance penetration on entrepreneurship in both groups of selected countries is positive and significant. besides, the effect of control variables including human capital, Research and Development (R&D), economic freedom, information and communication technology and financial development on the entrepreneurial environment in both groups of selected countries is positive and significant.

Conclusion: Increasing the share of insurance in the economy of selected countries has helped to improve the entrepreneurial environment. Therefore, increasing the insurance penetration rate should be considered by macroeconomic policymakers in selected countries as a way to develop the entrepreneurial environment.

Keywords: Entrepreneurship Space, Insurance Penetration, Human Capital, Economic Freedom, Information and Communications Technology.

JEL Classification: G22, L26, C23.

1. Professor of Economics, Faculty of Social Science and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran, (**Corresponding Author**) a.shahabadi@alzahra.ac.ir

2 . MA in Management, Department of Management, Faculty of Business Management, Islamic Azad University E-Campus, Tehran, Iran, ftm.mehdipur@yahoo.com

3. MA of Economics, Islamic Azad University of Arak, Iran, ali.artiman.moradi@gmail.com

تأثیر ضریب نفوذ بیمه بر فضای کارآفرینی در کشورهای منتخب

ابوالفضل شاه آبادی^۱، فاطمه مهدی پور زرین کمر^۲، علی مرادی^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۱/۰۷ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۶/۲۹

چکیده

هدف: ریسک نهفته در فعالیتهای کارآفرینانه و مشکل تأمین مالی حوزه کارآفرینی دو چالش عمدهی پیش روی توسعه فضای کارآفرینی است. اما، توسعه صنعت بیمه به عنوان نهاد محوری تقلیل ریسک مالی از یک سو و نهاد سرمایه گذاری از سوی دیگر می تواند به رفع این دو چالش کمک نماید. **روش شناسی:** این تحقیق با رویکرد داده های تابلویی و روش گشتاورهای تعمیم یافته، تأثیر ضریب نفوذ بیمه بر فضای کارآفرینی در دو گروه از کشورهای منتخب در حال توسعه و توسعه یافته را طی دوره ۲۰۱۳-۲۰۱۸ برآورد نموده است.

یافته ها: نتایج نشان داد تأثیر ضریب نفوذ بیمه بر فضای کارآفرینی در هر دو گروه از کشورهای منتخب مثبت و معنادار است. همچنین، تأثیر متغیرهای کنترل شامل سرمایه انسانی، تحقیق و توسعه، آزادی اقتصادی، فناوری اطلاعات و ارتباطات و توسعه مالی بر فضای کارآفرینی در هر دو گروه از کشورهای منتخب مثبت و معنادار است.

نتیجه گیری: افزایش سهم بیمه در اقتصاد کشورهای منتخب به بهبود فضای کارآفرینی کمک نموده است. بنابراین، افزایش ضریب نفوذ بیمه به عنوان یک راهکار جهت توسعه فضای کارآفرینی باید مدنظر سیاست گذاران کلان اقتصادی در کشورهای منتخب قرار بگیرد.

واژه های کلیدی: فضای کارآفرینی، ضریب نفوذ بیمه، سرمایه انسانی، آزادی اقتصادی، فناوری اطلاعات و ارتباطات.

طبقه بندی موضوعی: G22, L26, C23.

۱. استاد گروه اقتصاد دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهراء، ایران (نویسنده مسؤول)

a.shahabadi@alzahra.ac.ir

۲. دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد الکترونیکی، تهران، ایران
ftm.mehdipur@yahoo.com

۳. دانش آموخته کارشناسی ارشد علوم اقتصادی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک، ایران
ali.artiman.moradi@gmail.com

مقدمه

نظریه‌های اقتصادی با دو سؤال اساسی در رابطه با جامعه روبه‌رو هستند. نخست، این که جامعه چگونه ثروت جدید تولید کند. دوم، این که چگونه ثروت در بین اعضای جامعه توزیع شود. بدیهی است پاسخ مناسب به این پرسش‌ها می‌تواند رفاه اجتماعی را پیشینه کند. در این بین، کارآفرینی^۱ از سازوکارهای تخصیص بهینه منابع، استفاده از فرصت‌های آتی مخاطره‌آمیز و معرفی محصولات و خدمات جدید است که می‌تواند تولید ثروت را تسریع و توزیع آن در جامعه را متعادل‌تر کند. اما، کارآفرینی با مخاطره همراه است و این می‌تواند گرایش به کارآفرینی را کاهش دهد و سد راه توسعه آن شود. از سویی، تأمین منابع مالی کارآفرینان و حمایت مادی از آن‌ها یکی از مداخلات سیاستی است که می‌تواند فضای کارآفرینی را بهبود بخشد (هریسون و همکاران^۲، ۲۰۰۴). به این معنا که سیاست‌گذار با ابزارهایی مانند اعطای اعتبارات تضمینی و طرح‌های تأمین مالی خرد سعی کند محدودیت‌های تأمین مالی فعالیت‌های کارآفرینانه را مرتفع سازد (چراتیان و قربانی، ۱۳۹۳). با این حال، ریسک فعالیت‌های کارآفرینانه به ایجاد شکاف بین عرضه و تقاضای منابع مالی در این حوزه انجامیده و بانک‌ها را در پرداخت تسهیلات کافی به کارآفرینان ناتوان نموده است. در صورت وجود توان آن نیز، نرخ بهره وام‌های پرداختی بالاتر در نظر گرفته می‌شود تا ریسک نهفته در فعالیت‌های کارآفرینانه را پوشش دهد که ناتوانی بیشتر کارآفرینان در بازپرداخت اصل و سود وام‌های دریافتی را به دنبال دارد و بر مشکلات آنها می‌افزاید.

در نتیجه، چاره‌اندیشی در مورد رفع مشکل تأمین مالی حوزه کارآفرینی و تقلیل ریسک نهفته در فعالیت‌های کارآفرینان، توجه نگارندگان مطالعه حاضر را به سمت صنعت بیمه^۳ معطوف نمود. زیرا، بیمه از کانال‌های مهم پس‌اندازی و تنها نهاد محوری تقلیل

1. Entrepreneurship
2. Harrison et al.
3. Insurance

ریسک مالی است که با پوشش ریسک فعالیت‌های کارآفرینان می‌تواند دغدغه‌ها آنان نسبت به وقوع خطرات احتمالی و ناتوانایی در پرداخت خسارت‌های احتمالی را کاهش دهد و سرمایه‌های ایشان را در برابر بسیاری از خطرات محافظت نماید. به‌علاوه، بیمه نهاد سرمایه‌گذار است و با کمک به تأمین مالی فعالیت‌های کارآفرینانه می‌تواند فضای کارآفرینی را بهبود بخشد.

اما، بررسی نقش صنعت بیمه در بهبود فضای کارآفرینی با استفاده از داده‌های ثانویه و در قالب مطالعه‌ای بین‌کشوری در مطالعات داخلی انجام شده مرتبط با موضوع سابقه ندارد. از این‌رو، تحقیق حاضر با هدف پوشش این شکاف مطالعاتی به منصف ظهور رسید و سعی نمود تأثیر ضریب نفوذ بیمه بر فضای کارآفرینی در دو گروه از کشورهای منتخب در حال توسعه و توسعه‌یافته را طی دوره ۲۰۱۳-۲۰۱۸ بررسی و تعیین نماید و نتایج حاصله را در قالب توصیه‌های سیاستی ارائه نماید.

در ادامه، مقاله پیش‌رو چنین ساماندهی شده که ابتدا پیشینه تحقیق مرور و جنبه نوآوری تحقیق بیان شده است. سپس، تعاریف و مفاهیم مقدماتی تحقیق ذکر گردیده است. پس از آن، در بخش روش‌شناسی، مدل تحقیق معرفی و روش برآورد آن تشریح شده است. همچنین، پیرامون نحوه گردآوری داده‌ها و جامعه آماری توضیحات لازم ارائه شده است. متعاقباً، مدل ارائه شده به روش گشتاورهای تعمیم‌یافته برآورد و نتایج حاصله مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. سرانجام، با توجه به نتایج حاصله، چند توصیه سیاستی پیشنهاد شده است.

۱. مروری بر پیشینه تحقیق

مبینی دهکردی و همکاران (۱۳۹۸) تأثیر صنعت بیمه بر توسعه فعالیت‌های کارآفرینی را به روش همبستگی تحلیل کرده‌اند. جامعه آماری این تحقیق شامل ۱۱۰ نفر از کارآفرینان استفاده‌کننده از طرح‌های بیمه‌ای شرکت سهامی بیمه ملت بود که بر اساس جدول مورگان، تعداد ۸۶ نفر به عنوان حجم نمونه تعیین شد و به پرسشنامه محقق ساخته پاسخ دادند. تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش مدل معادلات ساختاری نشان داد

بیمه در کاهش ریسک و تسهیل تأمین مالی فعالیت‌های کارآفرینی مؤثر بوده است. زیوری و همکاران (۱۳۹۸) تأثیر دسترسی به منابع مالی بر روند فعالیت‌های کارآفرینانه در ۶۶ کشور منتخب در حال توسعه و توسعه‌یافته در دوره زمانی ۲۰۱۸-۲۰۰۸ را بررسی کرده‌اند. روش این پژوهش برحسب هدف، کاربردی و برحسب گردآوری اطلاعات، توصیفی-همبستگی بوده است. مدلسازی پژوهش با استفاده از دو معیار سرمایه مخاطره‌پذیر و میزان اعتبارات بانکی به عنوان شاخص‌های دسترسی به منابع مالی و از طریق رویکرد گشتاورهای تعمیم‌یافته با نرم‌افزار STATA14 انجام شد. نتایج نشان داد دسترسی به منابع مالی بر فعالیت‌های کارآفرینانه در کشورهای در حال توسعه تأثیر مثبت و معناداری دارد. همچنین، عملکرد وام بانکی در خصوص افزایش فعالیت کارآفرینی جدید و نوپا، نسبت به سرمایه مخاطره‌پذیر مقبول‌تر است که می‌تواند از بانک‌محور بودن تأمین مالی بنگاه‌های کارآفرین در کشورهای در حال توسعه ناشی شود.

جهانی و دهقانی (۱۳۹۴) با به‌کارگیری روش داده‌های تابلویی، تأثیر صنعت بیمه بر رشد اقتصادی کشورهای منتخب منطقه منا را طی دوره ۱۹۹۷-۲۰۱۰ بررسی کرده‌اند. بر اساس نتایج حاصل از برآورد مدل ملاحظه شد افزایش یک درصد در ضریب متغیر حق بیمه سرانه باعث افزایش ۲۳/۰ درصدی در رشد اقتصادی کشورهای منتخب شده است، به عبارتی اثر صنعت بیمه بر رشد اقتصادی کشورهای مذکور قابل توجه بوده است.

باغستانی میدی و جعفری فشارکی (۱۳۹۴) با رویکرد نظری، جایگاه ایران در شاخص بهبود فضای کسب‌وکار از جمله زیرشاخص‌های اخذ اعتبار و حمایت از سرمایه‌گذاران را به تفصیلی بررسی نموده و نقش صنعت بیمه در بهبود فضای کسب‌وکار تبیین کرده‌اند. نتایج این مطالعه نشان داد صنعت بیمه نقش اندکی در بهبود فضای کسب‌وکار کشور دارد و از این جهت نیازمند به‌بازبینی است.

یاوری (۱۳۸۸) در مطالعه‌ای توصیفی (غیرآزمایشی) و به روش همبستگی دومتغیری به

بررسی تأثیر پوشش‌های بیمه‌ای در حوزه‌های اموال، مسئولیت و مهندسی بر ترویج فعالیت‌های کارآفرینی در ایران پرداخته است. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه افرادی بود که در مراکز ذی‌ربط (مراکز کارآفرینی دانشگاه‌ها، سازمان‌های دولتی و غیردولتی و...) به‌عنوان کارآفرین شناسایی شده‌اند و داده‌های مورد نیاز از طریق پرسشنامه جمع‌آوری شد. نتایج نشان داد استفاده از پوشش‌های در زمینه‌های اموال، مسئولیت و مهندسی با کاهش ریسک فعالیت‌های کارآفرینانه در ترویج کارآفرینی در ایران نقش به‌سزایی دارد.

از مطالعات خارجی مرتبط با موضوع نیز به موارد زیر می‌توان اشاره نمود: پلکینه و همکاران^۱ (۲۰۱۹) با استفاده از داده‌های سالانه دوره ۲۰۱۵-۲۰۰۴ و به روش اقتصادسنجی، رابطه بین بیمه و رشد اقتصادی را در کشورهای عضو اتحادیه اروپا بررسی کرده‌اند. تجزیه و تحلیل آمار توصیفی نشان داد بخش بیمه در کشورهای ثروتمند مانند انگلیس، دانمارک، فنلاند، ایرلند، فرانسه و هلند توسعه‌یافته‌تر است. از نظر آماری نیز بین ضریب نفوذ بیمه و رشد اقتصادی در لوکزامبورگ، دانمارک، هلند و فنلاند رابطه مثبت و معناداری مشاهده شد. اما، در اتریش، بلژیک، مالت، استونی و اسلواکی این رابطه منفی و معنادار است. در نهایت، آزمون علیت گرنجر از رابطه یک طرفه از رشد اقتصادی به بیمه در لوکزامبورگ و فنلاند، از علیت یک طرفه از بیمه به رشد اقتصادی در هلند، مالت و استونی و از علیت دو طرفه بین بیمه و رشد اقتصادی در اتریش حکایت داشت. این تجزیه و تحلیل همچنین از عدم وجود علیت بین بیمه و رشد اقتصادی در اسلواکی حکایت داشت.

جیانگ و همکاران^۲ (۲۰۱۹) با رویکرد داده‌های پانل ایستا و پویا^۳ به تجزیه و تحلیل تأثیر توسعه مالی فراگیر بر کارآفرینی کشاورزان در ۲۲ استان و ۴ شهر چین در طی دوره ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۷ پرداخته‌اند. نتایج حاصل از این مطالعه نشان داد توسعه مالی

1. Peleckienė et al.
2. Jiang et al.
3. Static Panel and Dynamic Panel Estimation Method

فراگیر بر کارآفرینی کشاورزان تأثیر مثبت دارد.

کار و اوزساهین^۱ (۲۰۱۶) با رهیافت داده‌های تابلویی، تأثیر توسعه مالی بر کارآفرینی در ۱۷ اقتصاد نوظهور در طی دوره ۲۰۰۹-۲۰۰۴ بررسی کرده‌اند. یافته‌های تجربی نشان داد توسعه مالی مطابق انتظار بر کارآفرینی تأثیر مثبت دارد.

ووجانگ و فانچامنیو^۲ (۲۰۱۶) با روش رگرسیونی حداقل مربعات معمولی دو مرحله ای، تأثیر توسعه مالی بر کارآفرینی خصوصی در کامرون را بررسی کرده‌اند. نتایج نشان داد هر دو عنصر توسعه مالی (اعتبار داخلی و بسیج پس‌انداز) بر کارآفرینی خصوصی تأثیر مثبت و معناداری دارند.

ماسکی (۲۰۱۳) با استفاده از داده‌های تابلویی، تأثیر پوشش بیمه‌های اجتماعی (بیمه سلامت و بیمه بیکاری) بر کارآفرینی در برزیل را بررسی کرده است. نتایج نشان داد بیمه‌های اجتماعی در تقویت کارآفرینی و رشد اقتصادی مؤثر است.

ماسکی (۲۰۱۲) در مطالعه‌ای با عنوان «بیمه و کارآفرینی: یک چارچوب مفهومی» نتیجه گرفت بیمه با کاهش نااطمینانی و محافظت از دارایی‌ها نقش مؤثری در حمایت از کارآفرینی دارد. اما، در بازارهای نوظهور و به ویژه آمریکای لاتین و حوزه کارائیب به دلیل کاستی‌های نهادی و عدم انعکاس قیمت عادلانه در حق بیمه، زمینه مناسب برای حمایت از فعالیت‌های اقتصادی و کارآفرینی توسط بیمه برخوردار نیست.

رد و اسکوستروم^۳ (۲۰۱۳) تأثیر بیمه بیکاری بر کارآفرینی در نروژ را بررسی کرده‌اند. نتایج نشان داد بیمه بیکاری بر اشتغال تأثیر مثبت دارد، اما بر کارآفرینی مؤثر نیست. زیرا، تمرکز بیمه بیکاری بر جستجوی شغل - نه ایجاد شغل - است.

تحقیقات پیشین را می‌توان به سه دسته تقسیم‌بندی نمود. دست نخست، مطالعاتی که تأثیر بیمه بر متغیرهایی غیر از کارآفرینی (رشد اقتصادی یا بهبود فضای کسب‌وکار) بررسی کرده‌اند. دسته دوم، مطالعاتی که به بیمه به مثابه نهاد تقلیل ریسک و تأمین آتیه

1. Kar & Özsahein
2. Wujung & Fonchamnyo
3. Roed & Skogstrom

نگریسته‌اند و تأثیر انواع بیمه (بیمه بیکاری، بیمه سلامت، بیمه اموال، بیمه درمانی و...) را بر کارآفرینی بررسی کرده‌اند. دسته سوم، مطالعاتی که تأثیر دیگر بازارهای مالی (بخش بانکی) را به عنوان نهاد سرمایه‌گذار بر کارآفرینی بررسی کرده‌اند. در نتیجه، هر سه دسته مطالعات یاد شده بالا از نقش بیمه به مثابه نهاد سرمایه‌گذار و مؤثر بر کارآفرینی چشم پوشی نموده‌اند. حال آن که توسعه صنعت بیمه از مجرای کمک به تأمین مالی فعالیت‌های کارآفرینانه نیز می‌تواند بر کارآفرینی تأثیر مثبت بگذارد. بنابراین، تحقیق حاضر سعی نمود تأثیر هر دو بعد عملکردی صنعت بیمه بر کارآفرینی را پوشش دهد و تبیین بهتر و به واقعیت نزدیکتری از تأثیر بیمه بر کارآفرینی ارائه نماید. به علاوه، مطالعات انجام شده با محوریت بررسی تأثیر بیمه بر کارآفرینی از داده‌های اولیه و روش همبستگی برای این منظور بهره برده‌اند. این در صورتی است که تحقیق حاضر از داده‌های ثانویه و تحلیل رگرسیون چندمتغیره استفاده نموده است.

۲. مبانی نظری

کارآفرینی در لغت از ریشه فرانسوی Entrepreneur به معنای تعهد به انجام کاری مشتق شده است. در اصطلاح نیز کارآفرینی به صورت عرضه کالا و خدمات جدید، ابداع روش نوین در فرآیند تولید، ایجاد بازار جدید، یافتن منابع جدید و ایجاد هرگونه تشکیلات جدید در کسب و کار تعریف شده که می‌تواند به عنوان نیروی محرکه رشد اقتصادی عمل کند (شومپتر^۱، ۱۹۳۴). البته، در تعاریف اولیه کارآفرینی، آن را یک رفتار فردی تلقی می‌کردند و سیاست‌های توسعه کارآفرینی نیز به سطح فردی محدود بود. اما، شواهد تجربی نشان داد برخورداری از روحیه و انگیزه کارآفرینی به تنهایی موجب توسعه کارآفرینی نمی‌شود. بلکه، زمینه‌ای که کارآفرین در آن فعالیت می‌کند نیز در توسعه کارآفرینی مؤثر است. طرح اصطلاح اکوسیستم کارآفرینی^۲ نیز به همین موضوع اشاره

1. Schumpeter
2. Entrepreneurial Ecosystem

دارد و طبق آن، چارچوب تنظیمی، شرایط بازار، دسترسی به منابع مالی، تحقیق و توسعه، فناوری، فرهنگ و قابلیت‌های کارآفرینانه یک جامعه در هم‌نوایی با هم موجب رشد و شکوفایی کارآفرینی می‌شوند. برای سنجش اکوسیستم کارآفرینی نیز شاخص‌های متعددی تدوین شده که شاخص جهانی کارآفرینی^۱ از مهم‌ترین آن‌هاست. در تهیه این شاخص فرض شده اگر چه کارآفرینی دارای ماهیت رفتاری است، اما زمانی مجال بروز می‌یابد که محیط به فرد اجازه آن را بدهد. به عبارتی، شاخص جهانی کارآفرینی تعاملات پویا و نهادینه ابعاد سه‌گانه کارآفرینی (گرایش^۲، توانایی^۳ و اشتیاق^۴ کارآفرینانه) را به‌طور هم‌زمان در سطح فردی و نهادی اندازه‌گیری می‌کند. به این شکل که شاخص مزبور از سه شاخص فرعی با عناوین گرایش، توانایی و اشتیاق کارآفرینی تشکیل یافته است. گرایش کارآفرینی خود شامل پنج رکن (درک فرصت^۵، مهارت کسب‌وکارهای نوپا^۶، پذیرش ریسک^۷، شبکه‌سازی^۸ و پشتیبانی فرهنگی^۹)، توانایی کارآفرینی شامل چهار رکن (کسب‌وکار نوپا مبتنی بر فرصت^{۱۰}، جذب فناوری^{۱۱}، سرمایه انسانی^{۱۲} و رقابت^{۱۳}) و اشتیاق کارآفرینی نیز دارای پنج رکن (نوآوری محصول^{۱۴}، نوآوری فرآیند^{۱۵}، رشد بالا^{۱۶}، بین‌المللی‌سازی^{۱۷} و سرمایه ریسک‌پذیر^{۱۸})

1. Global Entrepreneurship Index
2. Attitudes
3. Abilities
4. Aspirations
5. Opportunity Perception
6. Startup Skills
7. Risk Acceptance
8. Networking
9. Cultural Support
10. Opportunity Startup
11. Technology Absorption
12. Human Capital
13. Competition
14. Product Innovation
15. Process Innovation
16. High Growth
17. Internationalization
18. Risk Capital

است و هر یک از ارکان نیز از یک متغیر فردی و یک متغیر نهادی تشکیل شده است. از سویی، بیمه از کانال‌های مهم پس‌اندازی و نهادهای محوری مالی است که علاوه بر تأمین امنیت فعالیت‌های اقتصادی، در تأمین وجوه قابل سرمایه‌گذاری نیز نقش اساسی دارد. زیرا، شرکت‌های بیمه در ازای دریافت حق بیمه، پرداخت خسارت‌هایی را در آتی تعهد می‌کنند که با احتمال مواجه است. از این‌رو، بین دریافت حق بیمه و پرداخت خسارت احتمالی، وقفه زمانی قابل ملاحظه‌ای وجود دارد که امکان سرمایه‌گذاری وجوه انباشت شده نزد شرکت‌های بیمه (ذخایر فنی) را فراهم می‌آورد (حسن‌زاده و کاظم نژاد، ۱۳۸۷) و آن‌ها را قادر می‌سازد از طریق تضمین سرمایه‌گذاری^۱، ایجاد اعتبار اعتبار و توسعه مبادلات بین‌المللی^۲، توسعه سرمایه‌گذاری^۳، تأثیر بر موازنه ارزی^۴ و اثرات مثبت اجتماعی^۵ بر رشد و توسعه اقتصادی جوامع تأثیر مثبت بگذارند (شیرکوند، شیرکوند، ۱۳۹۱: ۵۹). لذا، با توجه به این اهمیت روزافزون بیمه در رشد و توسعه اقتصادی، عملکرد آن در کشورهای مختلف تحت ارزیابی مستمر و منظم قرار دارد و برای سنجش توسعه‌یافتگی آن، شاخص‌های متعددی تعریف شده که ضریب نفوذ بیمه^۶ بیمه^۶ و حق بیمه سرانه^۷ از مهم‌ترین و آن‌ها به‌شمار می‌روند. ضریب نفوذ بیمه از

۱. بیمه‌نگرانی فعالان اقتصادی را از گزند خطرات احتمالی به حداقل رسانده و سرمایه آنان را در برابر بسیاری از خطرات و نه تمام آن‌ها، محافظت می‌کند.
۲. شرکت‌ها یا به طور مستقیم و به وسیله نوعی از بیمه، معروف به بیمه اعتبار و یا به صورت غیرمستقیم و با ایجاد اعتبار برای بیمه‌گذار نزد بستانکاران و افراد طرف معامله خارجی، موجب گسترش همکاری‌های اقتصادی بین‌المللی می‌شود.
۳. دریافت حق بیمه قبل از پرداخت خسارت سبب انباشت وجوه فراوان نزد شرکت‌های بیمه شده و آن‌ها را قادر می‌سازد تا در تأمین منابع مالی فعالیت‌های اقتصادی مشارکت نمایند و سرمایه‌گذاری را توسعه دهند.
۴. بیمه با اعطای اطمینان به بنگاه‌های اقتصادی و گسترش فعالیت‌های بین‌المللی و نیز فروش بیمه اتکایی موجب افزایش درآمدهای ارزی کشورها می‌شوند.
۵. بیمه با القای حس امنیت و بی‌نیازی به غیر، آرامش روانی افراد را تأمین و امنیت اجتماعی را ارتقاء می‌دهد.

6. Insurance Penetration

7. Insurance Density

تقسیم کل حق بیمه تولیدی یک کشور به تولید ناخالص داخلی آن به دست می‌آید و ارتباط مأنوس (یا غیرمأنوس) صنعت بیمه با کل اقتصاد را نشان می‌دهد. حق بیمه سرانه نیز نسبت کل حق بیمه دریافتی یک کشور به جمعیت آن کشور است و سطح برخورداری آحاد جامعه از بیمه را نشان می‌دهد (میرزایی و همکاران، ۱۳۹۲).

با توجه به مطالب پیش‌گفته، تحقیق حاضر به بررسی تأثیر ضریب نفوذ بیمه به‌عنوان یکی از شاخصه‌های ارزیابی توسعه صنعت بیمه بر فضای کارآفرینی پرداخته است. زیرا، توسعه صنعت بیمه می‌تواند با طراحی شیوه‌های نوین تأمین مالی برای فعالیت‌های کارآفرینانه که با عدم قطعیت بالا در سودآوری و برگشت سرمایه همراه است، گرایش، توانایی و اشتیاق کارآفرینانه را بهبود بخشد و احتمال بروز رفتارهای کارآفرینانه را افزایش دهد (ماسکی، ۲۰۱۳). همچنین، توسعه صنعت بیمه به‌عنوان قوی‌ترین نهاد پشتیبان از بنگاه‌های اقتصادی از طریق برقراری پوشش‌های بیمه‌ای جدید و متنوع می‌تواند ضریب مخاطره و نااطمینانی پیش روی کارآفرینان را کاهش دهد (سو^۱، ۱۹۹۶). مضافاً، به‌عنوان نهاد سرمایه‌گذار با تجمع پس‌اندازهای خرد افراد و انتقال آن‌ها به حوزه کارآفرینی، به دسترسی آسان و کم هزینه کارآفرینان به منابع مالی کمک می‌کند و فضای کارآفرینی را بهبود می‌بخشد (سرائر و همکاران^۲، ۲۰۱۴). ضمناً، بیمه با پشتیبانی از تجارت خارجی و بین‌المللی‌سازی، قابلیت‌های تولید برای بازارهای خارجی و صادرات را افزایش داده و زمینه رشد کارآفرینی را فراهم می‌کند (برگ و اشمیت^۳، ۱۹۹۴). به‌علاوه، صنعت بیمه به‌علت برخورداری از نیروی انسانی متخصص و مجرب و همچنین ابزارهای پیشرفته و فناوری‌های نوین، به تخصیص کارای سرمایه در جامعه کمک نموده و منابع مالی در اختیار را به سمت فعالیت‌های کارآفرینانه به عنوان مولدترین فعالیت‌های اقتصادی سوق می‌دهد و از این طریق نیز موجب بسط فضای کارآفرینی می‌شود (پلکینه و همکاران^۴، ۲۰۱۹). بنابراین، این بحث را می‌توان

1. Soo
2. Sraer et al.
3. Berg & Schmidt

چنین جمع‌بندی نمود که انتظار می‌رود افزایش ضریب نفوذ بیمه به توسعه فضای کارآفرینی در کشورهای منتخب کمک نماید.

۳. روش‌شناسی تحقیق

در این تحقیق با الهام از جیانگ و همکاران (۲۰۱۹)، کار و اوزسahین (۲۰۱۶)، ماسکی (۲۰۱۳) و زیوری و همکاران (۱۳۹۸) که تأثیر توسعه مالی به‌طور عام یا بیمه به‌طور خاص را بر کارآفرینی بررسی کرده‌اند؛ از الگوی داده‌های پانل برای برآورد تأثیر ضریب نفوذ بیمه بر فضای کارآفرینی استفاده شده است. الگوی داده‌های پانل با تلفیق داده‌های سری زمانی^۱ و مقطعی^۲ منشأ غنی‌تری برای تغییرات فراهم می‌کند و تخمین‌های کاراتری را برای پارامترها امکان‌پذیر می‌سازد. به‌علاوه، با داده‌های دارای اطلاعات بیش‌تر امکان تخمین‌های قابل اتکاتری به‌دست می‌دهد و با فروض محدودکننده کمتر می‌توان الگوهای رفتاری پیشرفته‌تری را آزمون کرد. مزیت دیگر مجموعه داده‌های پانل، توانایی آن‌ها در کنترل ناهمگنی مقاطع است که عدم کنترل این اثرات خاص مقطعی (فردی) به اریب در تخمین‌ها می‌انجامد. همچنین، مجموعه داده‌های پانل اثراتی که در داده‌های صرفاً مقطعی یا صرفاً سری زمانی به سادگی قابل ردیابی نیست، به نحو بهتری تشخیص و تخمین می‌زند (بالتاجی^۳، ۱۳۹۳: ۴۸۸). البته، الگوی داده‌های تابلویی خود شامل دو نوع ایستا و پویا است که مدل این تحقیق از نوع پویا است. زیرا، وقفه متغیر وابسته به صورت متغیر توضیحی در طرف راست معادله ظاهر شده تا به درک بهتر محقق از روابط بین متغیرها کمک کند (آرلانو و بوند^۴، ۱۹۹۱). زیرا، بسیاری از متغیرهای اقتصادی و به‌طور مشخص، فضای کارآفرینی به‌طور طبیعی پویا هستند و عملکرد آنها در هر دوره قابل انتقال و گسترش به دوره بعد است.

1. Time Series
2. Cross Section Data
3. Baltaghi
4. Arellano & Bond

بنابراین، مدل اقتصادسنجی تحقیق به شرح رابطه (۱) ارائه است:

$$\begin{aligned} \text{Ln ES}_{it} = & \beta_0 + \beta_1 \text{Ln ES}_{it-1} + \beta_2 \text{Ln IP}_{it} + \beta_3 \text{Ln HC}_{it} + \beta_4 \text{Ln R\&D}_{it} \\ & + \beta_5 \text{Ln IQ}_{it} + \beta_6 \text{Ln ICT}_{it} + \beta_7 \text{Ln DBS}_{it} + U_{it} \end{aligned} \quad (1)$$

در رابطه بالا، اندیس t معرف زمان، اندیس i معرف کشورهای منتخب است. ضمناً، کلیه متغیرها به صورت لگاریتمی در مدل لحاظ شده‌اند تا تفسیر ضرایب به آسانی صورت پذیرد. زیرا، فرم لگاریتمی، درصد تغییر متغیر وابسته را به صورت درصد تغییر در متغیر توضیحی نشان می‌دهد.

همچنین، ES^1 فضای کارآفرینی و متغیر وابسته تحقیق است که از شاخص جهانی کارآفرینی منتشره توسط موسسه کارآفرینی و توسعه جهانی^۲ به‌عنوان جایگزین آن استفاده شده است.

ES_{it-1} نیز متغیر وابسته باوقه، β_0 اثرات ثابت کشوری (عرض از مبدأهای ویژه هر مقطع) است.

IP^3 ضریب نفوذ بیمه و متغیر کلیدی تحقیق است که برابر سازوکار بیان شده در بخش مبانی نظری انتظار می‌رود بر فضای کارآفرینی تأثیر مثبت داشته باشد.

اما، ارائه یک مدل مناسب که بتواند تغییر رفتار متغیر وابسته (فضای کارآفرینی) را به نحو حداکثری توضیح دهد، مستلزم لحاظ نمودن سایر عوامل موثر بر فضای کارآفرینی تحت عنوان متغیرهای کنترل است؛ که در این تحقیق، این متغیرها با توجه به مبانی نظری کارآفرینی و پیشینه مطالعات تجربی و همچنین، نقش مکملی سایر سرمایه‌ها با کارآفرینی، به شرح زیر انتخاب شده‌اند:

HC^4 سرمایه انسانی است که به پیروی از استرین و همکاران^۵ (۲۰۱۶)، باپتیستا و

1. Entrepreneurial space
2. The Global Entrepreneurship and Development Institute
3. Insurance penetration
4. Human Capital
5. Estrin et al.

همکاران^۱ (۲۰۱۴) و تایپو و آراین^۲ (۲۰۱۱) در مدل تحقیق لحاظ شده و انتظار می‌رود بر فضای کارآفرینی تأثیر مثبت داشته باشد. زیرا، سطح تحصیلات نیروی کار و آموزش‌های حین کار سبب ایجاد زنجیره ارزشی فراتر از فرایندها و محصولات تولیدی ساده و اولیه می‌شود. همچنین، نیروی کار تحصیلکرده با پاسخگویی بهتر به نیازهای جدید می‌تواند به بهبود فضای کارآفرینی کمک نماید.

R&D^۳ انباشت تحقیق و توسعه است که به پیروی از استام و ونبرگ^۴ (۲۰۰۹) و فرامرزپور داریزینی و خاندان (۱۳۸۷) در مدل تحقیق لحاظ شده و انتظار می‌رود بر فضای کارآفرینی تأثیر مثبت داشته باشد. زیرا، زمینه شناسایی نیازهای جامعه و کشف استعدادها، افراد و سازمان‌ها و زمینه انجام کارهای جدید و ابداع روش‌های نوین جهت انجام امور جاری را فراهم می‌کند و فضای کارآفرینی را بهبود می‌بخشد. با این توضیح که مقادیر انباشت تحقیق و توسعه در دسترس نیست و ابتدا درصد هزینه‌های تحقیق توسعه از تولید ناخالص داخلی در مبلغ تولید ناخالص داخلی کشورها به قیمت ثابت ضرب شده تا مبلغ هزینه‌های تحقیق و توسعه به دست آمده که یک متغیر جریان است. سپس، با استفاده از رابطه (۲) معروف به فرمول گرلیچیز^۵ (۱۹۹۸) انباشت تحقیق و توسعه محاسبه شده و از داده‌های آن در مدل استفاده شده است.

$$SR\&D_t = K_{t-1} + I_t - \delta * K_{t-1} \quad (2)$$

در این رابطه، $SR\&D_t$ انباشت سرمایه سال t ، K_{t-1} موجودی سرمایه سال $t-1$ ، I_t انباشت سرمایه در سال t و δ نرخ استهلاک است که به پیروی از کو و همکاران^۶ (۱۹۹۸) ۵ درصد لحاظ شده است. انباشت سرمایه تحقیق و توسعه سال اول دوره نیز از رابطه (۳) به دست آمده است.

1. Baptista et al.
2. Tipu & Arain
3. Research & Development
4. Stam & Wennberg
5. Griliches
6. Coe et al.

$$SR\&D_0 = \frac{I_{t-1}}{g+\delta} \quad (3)$$

در رابطه بالا، g متوسط نرخ رشد سرمایه‌گذاری طی دوره مورد نظر است (گریلیچیز، ۱۹۹۸).

IQ^1 کیفیت نهادی است که به پیروی از باستیان و زالی^۲ (۲۰۱۶)، آیدیس و همکاران^۳ (۲۰۰۸)، سوبل^۴ (۲۰۰۸) و تورینی^۵ (۲۰۰۵) در مدل تحقیق لحاظ شده و علامت انتظار انتظار آن مثبت است. زیرا، کیفیت بالای نهادها، بیانگر فضای مناسب کسب و کار است که به طور معمول موجب افزایش تولید و توسعه اقتصادی می‌شود و فرصت‌های کارآفرینی را افزایش می‌دهد.

ICT^6 فناوری اطلاعات و ارتباطات است که به پیروی از کانی و امویو^۷ (۲۰۱۵) و ایزنبرگ^۸ (۲۰۱۱) در مدل تحقیق لحاظ شده و انتظار می‌رود بر فضای کارآفرینی تأثیر مثبت داشته باشد. زیرا، فناوری اطلاعات و ارتباطات با افزایش سرعت، دقت، کاهش اندازه مخازن فیزیکی اطلاعات، گسترش همکاری از راه دور، رفع برخی از فسادهای اداری و کاهش هزینه‌های سازمانی می‌تواند به توسعه فضای کارآفرینی کمک نماید.

DBS^9 نماد توسعه بخش بانکی است که به پیروی از جیانگ و همکاران (۲۰۱۹)، کار و اوزساهین (۲۰۱۶)، ووجانگ و فانچامنیو (۲۰۱۶)، بیانچی^{۱۰} (۲۰۱۲) و کر و ناندا^{۱۱} (۲۰۰۹) در مدل تحقیق لحاظ شده و علامت انتظاری آن مثبت است. زیرا، دسترسی آسان و کم هزینه کارآفرینان به تسهیلات پرداختی بخش بانکی را ممکن و تأمین مالی

1. Institutional quality
2. Bastian & Zali
3. Aidis et al.
4. Sobel
5. Torrini
6. Information and Communication Technology
7. Kanyi Wamuyu
8. Isenberg
9. Development of the Banking Sector
10. Bianchi
11. Kerr & Nanda

فعالیت‌های کارآفرینانه را شدت می‌بخشد و موجب توسعه فضای کارآفرینی می‌شود. ضمناً نمونه آماری تحقیق از ۱۷ کشور در حال توسعه اسلامی^۱ (گروه نمونه) و ۱۶ کشور توسعه‌یافته عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه^۲ (گروه کنترل) تشکیل شده شده که دسترسی به داده‌های مورد نیاز در این انتخاب موثر بوده است. داده‌های مورد نیاز از مراجع مشروحه در جدول (۱) استخراج شده‌اند.

جدول ۱. پایگاه آماری متغیرهای تحقیق

نام متغیر	شاخص جایگزین	نام پایگاه آماری	آدرس پایگاه آماری
فضای کارآفرینی	شاخص جهانی کارآفرینی	موسسه جهانی توسعه کارآفرینی	www.thegedi.org
ضریب نفوذ بیمه	حقیقه تولیدی به صورت درصدی از تولید ناخالص داخلی	مجله سیگما	www.swissre.com
سرمایه انسانی	متوسط سال‌های تحصیل در افراد بالای ۲۵ سال	داده‌های بارو و لی	www.barrolee.com
انباشت تحقیق و توسعه	محاسبات تحقیق بر مبنای داده‌های سهم هزینه‌های تحقیق و توسعه از تولید ناخالص داخلی	سازمان جهانی مالکیت فکری	www.wipo.int > global_innovation_index
کیفیت نهادی	شاخص آزادی اقتصادی ^۳	مؤسسه فریزر	www.fraserinstitute.org
فناوری اطلاعات و ارتباطات	شاخص توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات	اتحادیه بین‌المللی مخابرات	www.itu.int > ITU-D > Statistics
توسعه مالی	سهم تسهیلات اعطایی بانک‌ها به بخش خصوصی (درصد از GDP)	بانک جهانی	www.worldbank.org

۱. اردن، الجزایر، امارات متحده عربی، اندونزی، ایران، بحرین، بنگلادش، پاکستان، ترکیه، تونس، عربستان سعودی، عمان، قزاقستان، قطر، کویت، مصر و نیجریه.
 ۲. آلمان، آمریکا، انگلستان، ایتالیا، ایرلند، بلژیک، پرتغال، ژاپن، سوئد، سوئیس، فرانسه، فنلاند، کانادا، کره جنوبی و هلند.

3. Economic Freedom

۳-۱. آمار توصیفی

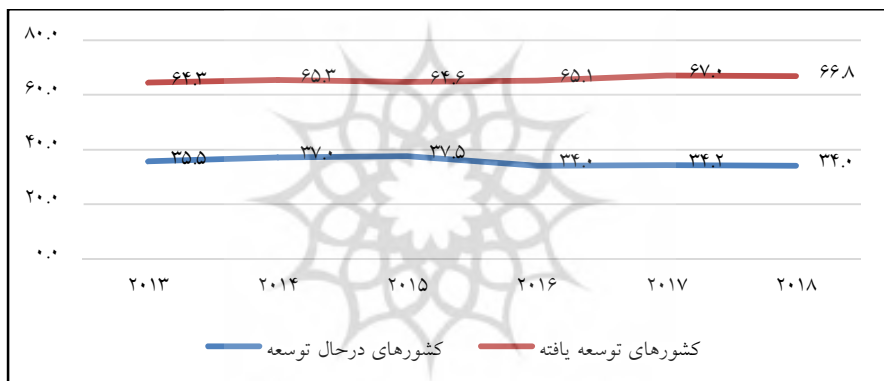
فضای کارآفرینی و ضریب نفوذ بیمه به ترتیب متغیرهای وابسته و مستقل تحقیق هستند و به منظور آشنایی با وضعیت آنها در کشورهای منتخب، میانگین داده‌های تجربی این متغیرها در طی دوره مورد مطالعه در جدول (۲) ارائه شده است.

جدول ۲. واقعیات آماری کشورهای منتخب طی دوره ۲۰۱۸-۲۰۱۳

کشورهای توسعه یافته				کشورهای در حال توسعه					
ضریب نفوذ بیمه		فضای کارآفرینی		نام کشور	ضریب نفوذ بیمه		فضای کارآفرینی		نام کشور
رتبه	درصد	رتبه	نمره		رتبه	درصد	رتبه	نمره	
۱۶	۶/۳	۱۱	۶۵/۵	آلمان	۴	۲/۱	۹	۳۳/۳	اردن
۱۱	۷/۳	۱	۸۴/۱	آمریکا	۱۳	۰/۷	۱۱	۲۷/۸	الجزایر
۴	۱۰/۴	۶	۷۱/۶	انگلستان	۱	۲/۷	۱	۵۶/۷	امارات متحده عربی
۹	۸/۳	۱۶	۴۰/۳	ایتالیا	۵	۲/۰	۱۵	۲۴/۱	اندونزی
۱۰	۷/۴	۷	۶۷/۵	ایرلند	۲	۲/۲	۱۲	۲۵/۹	ایران
۱۵	۶/۵	۱۲	۶۴/۲	بلژیک	۲	۲/۲	۴	۴۶/۵	بحرین
۱۳	۷/۱	۱۵	۴۸/۷	پرتغال	۱۳	۰/۷	۱۷	۱۳/۴	بنگلادش
۶	۹/۸	۴	۷۳/۷	دانمارک	۱۱	۰/۸	۱۶	۱۷/۹	پاکستان
۵	۱۰/۰	۱۴	۴۹/۹	ژاپن	۷	۱/۵	۳	۴۸/۰	ترکیه
۱۴	۶/۹	۳	۷۴/۰	سوئد	۶	۱/۹	۸	۳۸/۸	تونس
۸	۹/۰	۵	۷۳/۱	سوئیس	۹	۱/۳	۶	۴۵/۷	عربستان سعودی
۷	۹/۱	۹	۶۶/۷	فرانسه	۷	۱/۵	۵	۴۶/۳	عمان
۲	۱۱/۰	۱۰	۶۶/۵	فنلاند	۱۳	۰/۷	۱۰	۳۰/۸	قزاقستان
۱۱	۷/۳	۲	۷۹/۵	کانادا	۹	۱/۳	۲	۵۵/۷	قطر
۱	۱۱/۶	۱۳	۵۱/۸	کره جنوبی	۱۱	۰/۸	۷	۴۴/۶	کویت
۳	۱۰/۶	۸	۶۷/۲	هلند	۱۳	۰/۷	۱۳	۲۵/۸	مصر
				میانگین گروه	۱۷	۰/۳	۱۴	۲۵/۶	نیجریه
	۸/۶		۶۵/۳	میانگین گروه		۱/۴		۳۵/۷	میانگین گروه

منبع: یافته‌های تحقیق

درباره ارقام مندرج در جدول (۲) باید گفت نمره شاخص جهانی کارآفرینی بین ۰ و ۱۰۰ است و عدد بزرگتر به منزله فضای مطلوبتر کارآفرینی است. بر اساس ارقام موجود، امارات متحده عربی و بنگلادش در گروه کشورهای درحال توسعه و آمریکا و ایتالیا در گروه کشورهای توسعه یافته به ترتیب از بهترین و بدترین فضای کارآفرینی در گروه خود برخوردار بوده‌اند. اما، مقایسه میانگین نمره فضای کارآفرینی در دو گروه از کشورهای منتخب به شرح نمودار (۱) نشان می‌دهد سطح توسعه یافتگی فضای کارآفرینی در کشورهای منتخب توسعه یافته با تفاوت فاحشی از کشورهای منتخب درحال توسعه مطلوب تر است.

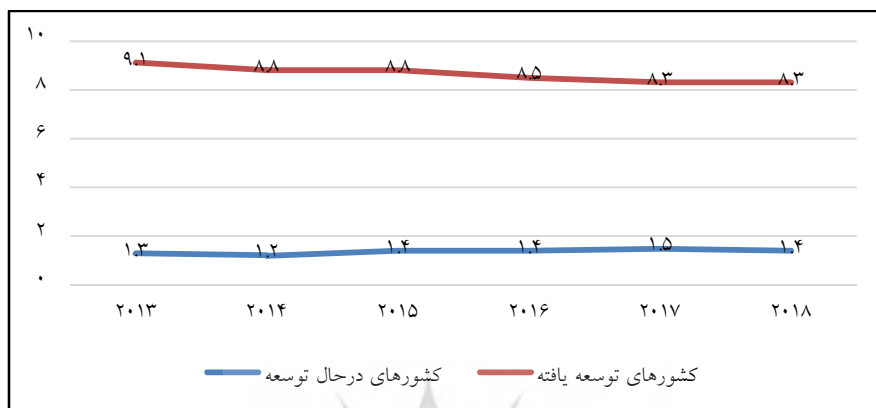

نمودار ۱. میانگین شاخص جهانی کارآفرینی در کشورهای منتخب

منبع: موسسه جهانی توسعه کارآفرینی (www.thegedi.org)

ضریب نفوذ بیمه نیز که به صورت کل حق بیمه تولیدی یک کشور بر تولید ناخالص داخلی آن کشور تعریف می‌شود متغیر توضیحی تحقیق است که بر اساس ارقام موجود در جدول (۲)، امارات متحده عربی و نیجریه در گروه کشورهای درحال توسعه و کره جنوبی و آلمان در گروه کشورهای توسعه یافته به ترتیب از بیشترین و کمترین ضریب نفوذ بیمه در گروه خود برخوردار بوده‌اند. اما، مقایسه میانگین ضریب نفوذ بیمه در دو گروه از کشورهای منتخب به شرح نمودار (۱) نشان می‌دهد صنعت بیمه در کشورهای

منتخب توسعه یافته نقش پررنگ تری در اقتصاد دارد که می تواند از جمله دلایل برخورداری از فضای کارآفرینی مطلوب تر نیز در این کشورها باشد.

نمودار ۲. میانگین شاخص ضریب نفوذ بیمه در کشورهای منتخب

منبع: مجله سیگما (www.swissre.com/sigma)

۲-۳. آمار استنباطی

روش های معمول اقتصادسنجی بر فرض ایستایی متغیرها استوار است و استفاده از داده های نایستا و عدم استقلال میانگین، واریانس و کواریانس متغیرها از زمان موجب می شود تا آزمون های F ، t و استنتاج آماری معتبر نباشد و احتمال تشکیل رگرسیون کاذب وجود دارد. بنابراین، باید پیش از تخمین مدل ایستایی متغیرها بررسی شود. اما، به علت محدودیت در طول دوره زمانی مورد مطالعه، انجام آزمون ایستایی الزامی نیست. زیرا، هنگامی که تعداد مقاطع به سمت بی نهایت میل می کند، به طوری که $N/0$ $T \rightarrow$ آزمون ریشه واحد از کارایی لازم برخوردار نیست. به علاوه، از آنجا که بروز پدیده ریشه واحد در داده های سری زمانی مورد توجه بوده است، لذا در داده های با بازه زمانی محدود انجام آزمون مذکور توجه نخواهد داشت. چراکه حتی در صورت

شناسایی وجود ریشه واحد در هریک از متغیرها امکان تفاضل‌گیری از آن‌ها منتفی است (بالتاجی^۱، ۲۰۰۸ به نقل از امیدی و همکاران، ۱۳۹۷). به عبارتی، اگر دوره زمانی کوتاه باشد، هرچند آزمون مانایی قابل اجراست، اما نتایج آن قابل اتکا نیست. همچنین، از آن‌جا که داده‌های تابلویی حاصل ترکیب مقاطع مختلف (کشورهای منتخب) در طول زمان است. قابلیت ترکیب آن‌ها باید از طریق آزمون F لیمر بررسی شود. در این تحقیق نتایج این آزمون به شرح جدول (۳) نشان داد احتمال برآوردی آماره F در هر دو حالت تخمین کمتر از ۰/۰۵ است. در نتیجه، قابلیت تخمین مدل به صورت داده‌های تابلویی تأیید شد.

جدول ۳. نتایج آزمون قابلیت تخمین مدل به صورت داده‌های تابلویی

نتیجه	احتمال	آماره F	حالت تخمین
Panel data	۰/۰۰	۲۶/۰۷	کشورهای در حال توسعه
Panel data	۰/۰۰	۲۸/۵۸	کشورهای توسعه یافته

منبع: یافته‌های پژوهش

در نهایت، مدل تحقیق به روش گشتاورهای تعمیم یافته در دو حالت برآورد گردید و نتایج برآوردی به شرح جدول (۴) است. لازم به ذکر است برای اطمینان از مناسب بودن روش گشتاورهای تعمیم یافته برای برآورد مدل، دو آزمون انجام شده است. نخست، آزمون سارگان که مقدار بزرگتر از ۵ درصد احتمال آماره آن از اعتبار ابزارهای مورد استفاده در تخمین مدل حکایت نمود. دوم، آزمون خودهمبستگی مرتبه اول $AR(1)$ و مرتبه دوم $AR(2)$ که نتایج بر نبود تورش تصریح در مدل تحقیق دلالت داشت.

1. Baltagi

جدول ۴. نتایج تخمین مدل به روش گشتاورهای تعمیم یافته

متغیر وابسته: فضای کارآفرینی کشورهای منتخب					
متغیرهای توضیحی ▼		کشورهای درحال توسعه		کشورهای توسعه یافته	
عنوان	نماد	ضریب	آماره t	ضریب	آماره t
فضای کارآفرینی با وقفه	LN ES(-1)	۰/۳۰۱*	۵/۷۸۰	۰/۳۷۳*	۵/۹۶۴
ضریب نفوذ بیمه	LN IP	۰/۰۱۵***	۲/۰۰۳	۰/۰۵۸**	۳/۲۹۸
سرمایه انسانی	LN HC	۰/۱۱۴**	۳/۳۹۹	۰/۳۲۷**	۳/۹۱۰
انباشت تحقیق و توسعه	LN R&D	۰/۰۹۲***	۲/۲۲۷	۰/۴۱۰*	۵/۳۵۶
کیفیت نهادی	LN IQ	۰/۳۳۶*	۵/۵۲۸	۰/۲۱۹*	۵/۴۴۳
فناوری اطلاعات و ارتباطات	LN ICT	۰/۱۳۰**	۳/۴۶۲	۰/۱۷۱**	۳/۸۰۱
توسعه مالی	LN DBS	۰/۱۰۲***	۲/۰۳۵	۰/۰۶۷**	۳/۸۴۵
آزمون سارگان	Sargan Test Statistic	۰/۵۷۳	۲/۰۱۱	۰/۵۸۰	۲/۰۲۲
آزمون خودهمبستگی مرتبه اول	AR(1)	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰	
آزمون خودهمبستگی مرتبه دوم	AR(2)	۰/۵۵۴		۰/۵۵۷	
آزمون R ²	R ²	۰/۸۴۸		۰/۸۵۶	
آزمون تعدیل شده R ²	A. R ²	۰/۸۱۵		۰/۸۲۸	
تعداد کل مشاهدات	Number of obs	۱۰۲		۹۶	
تعداد کشورها	Number of groups	۶		۶	
تعداد سالها	Obs per group	۱۷		۱۶	

منبع: یافته‌های پژوهش. نشانه‌های *، ** و *** به ترتیب سطوح معناداری ۱٪، ۵٪ و ۱۰٪ را نشان می‌دهند.

۴. یافته‌ها

تأثیر ضریب نفوذ بیمه بر فضای کارآفرینی در هر دو گروه از کشورهای منتخب مثبت و معنادار است که با نتیجه مطالعات ماسکی (۲۰۱۳) و رد و اسکوستروم (۲۰۱۳) همخوانی دارد. بر این اساس، افزایش ضریب نفوذ بیمه و گسترش پوشش‌های بیمه‌ای با کاهش مخاطرات پیش روی کارآفرینان و افزایش احتمال ریسک‌پذیری آن‌ها، زمینه بروز و ظهور رفتارهای کارآفرینانه را در کشورهای منتخب افزایش داده و به بهبود فضای کارآفرینی کمک کرده است. به علاوه، افزایش ضریب نفوذ بیمه یعنی جذب

منابع مالی بیشتر توسط صنعت بیمه که دست این صنعت را برای مشارکت در فرایند تأمین مالی فعالیت‌های کارآفرینانه و رفع مشکل کمبود منابع و نقدینگی آن‌ها را بازتر گذاشته و فضای کارآفرینی را بهبود بخشیده است. اما، ضریب تخمینی این متغیر در کشورهای توسعه‌یافته از کشورهای درحال توسعه بزرگتر است. دلیل آن می‌تواند نقش پررنگ‌تر صنعت بیمه در اقتصاد کشورهای توسعه‌یافته باشد که بر کارآفرینی تأثیر مثبت بیشتری داشته است. به‌علاوه، به سبب بیمه‌ای این دو گروه از کشورها برمی‌گردد. زیرا، بخش بیشتر سبد بیمه‌ای کشورهای توسعه‌یافته را قراردادهای بلندمدت بیمه عمر تشکیل می‌دهد و این توانایی صنعت بیمه در تأمین مالی سرمایه‌گذاری‌های کارآفرینانه را افزایش می‌دهد. اما، سهم بیشتر سبد بیمه‌ای کشورهای درحال توسعه را بیمه‌های اجباری و اجتماعی تشکیل می‌دهد که خصلت جبران غرامت دارند و این توانایی صنعت بیمه را جهت کمک به تأمین منابع مورد نیاز کارآفرینان کاهش می‌دهد.

تأثیر شاخص سرمایه انسانی بر فضای کارآفرینی هر دو گروه از کشورهای منتخب مثبت و معنادار است که با نتیجه مطالعات استرین و همکاران (۲۰۱۶)، باپتیستا و همکاران (۲۰۱۴) و تایپو و آراین (۲۰۱۱) همخوانی دارد. بر این اساس، رشد تحصیلات و افزایش سطح دانش و مهارت نیروی کار به درک فرصت‌های کارآفرینی و بروز فعالیت‌های کارآفرینانه کمک نموده است. اما، ضریب تخمینی این متغیر در کشورهای توسعه‌یافته از کشورهای درحال توسعه بزرگتر است. زیرا، سازوکار اقتصادی در کشورهای توسعه‌یافته در راستای بسط بازار سرمایه انسانی مبتنی بر نیاز بازار کار است که توانایی افراد را برای بروز رفتارهای کارآفرینانه تقویت نموده است.

تأثیر انباشت سرمایه تحقیق و توسعه بر فضای کارآفرینی هر دو گروه از کشورهای منتخب مثبت و معنادار است که با نتیجه مطالعات استام و ونبرگ (۲۰۰۹) و فرامرزپور دازینی و خاندان (۱۳۸۷) همخوانی دارد. بر این اساس، رشد فعالیت‌های تحقیق و توسعه از طریق کمک به شناسایی بهتر نیازهای جامعه و کشف استعدادها و افراد و سازمان‌ها و بسترسازی برای انجام کارهای جدید و ابداع روش‌های نوین به بهبود فضای کارآفرینی کمک نموده است. اما، ضریب تخمینی این متغیر نیز در کشورهای توسعه‌یافته از کشورهای درحال توسعه بزرگتر است. زیرا، سهم فعالیت‌های تحقیق

توسعه در اقتصاد کشورهای توسعه‌یافته بسیار بالاتر از کشورهای در حال توسعه است. در نتیجه، تأثیرگذاری آن بر فضای کارآفرینی بیشتر بوده است.

تأثیر کیفیت نهادی بر فضای کارآفرینی هر دو گروه از کشورهای منتخب مثبت و معنادار بوده که با نتیجه مطالعات باستیان و زالی (۲۰۱۶)، آیدیس و همکاران (۲۰۰۸)، سوبل (۲۰۰۸) و تورینی (۲۰۰۵) همخوانی دارد. بر این اساس، افزایش کیفیت نهادی و مشخصاً، آزادی اقتصادی با کاهش نقش مداخله‌گرایانه دولت در اقتصاد، بهبود حاکمیت قانون، افزایش صیانت از حقوق مالکیت، آزادی تجارت خارجی، وضع قوانین کارآ و حذف مقررات زائد موجب تشدید رقابت، شفافیت در بازار، ثبات اقتصادی و کاهش فساد شده و گرایش به کارآفرینی و احتمال بروز رفتارهای کارآفرینانه را افزایش داده است. اما، ضریب تخمینی این متغیر در کشورهای در حال توسعه از کشورهای توسعه‌یافته بزرگ‌تر است. زیرا، کیفیت نهادی و به‌طور مشخص آزادی اقتصادی در این گروه از کشورها در سطح پائینی قرار دارد و هرگونه بهبود در این وضعیت آثار مثبت بیشتری بر فضای کارآفرینی داشته است.

تأثیر شاخص فناوری اطلاعات و ارتباطات بر فضای کارآفرینی هر دو گروه از کشورهای منتخب مثبت و معنادار است که با نتیجه مطالعات کانی و امویو (۲۰۱۵) و ایزنبرگ (۲۰۱۱) همخوانی دارد. بر این اساس، توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات با افزایش سرعت، دقت، کاهش اندازه مخازن فیزیکی اطلاعات، گسترش همکاری از راه دور، رفع برخی از مفاصل اداری و کاهش هزینه‌های تولیدی و مبادلاتی به توسعه فضای کارآفرینی کمک نموده است. اما، ضریب تخمینی این متغیر در کشورهای توسعه‌یافته بزرگ‌تر است. زیرا، سطح فناوری اطلاعات و ارتباطات در کشورهای توسعه‌یافته پیشرفته‌تر است. به‌علاوه، درصد بیشتری از کسب‌وکارها و به‌طور مشخص کسب‌وکارهای کارآفرینانه در این گروه از کشورها به صورت الکترونیکی و در بستر فناوری اطلاعات و ارتباطات جریان دارد که باعث تأثیرگذاری بیشتر آن بر فضای کارآفرینی شده است.

تأثیر توسعه بخش بانکی بر فضای کارآفرینی هر دو گروه از کشورهای منتخب مثبت و معنادار است که با نتیجه مطالعات جیانگ و همکاران (۲۰۱۹)، کار و اوزسahین (۲۰۱۶)، ووجانگ و فانچامنیو (۲۰۱۶)، بیانچی (۲۰۱۲) و کر و ناندا (۲۰۰۹) همخوانی

دارد. زیرا، دسترسی آسان و کم هزینه به اعتبارات و تسهیلات اعطایی بخش بانکی موجب بهبود فضای کارآفرینی می‌شود. ضمناً، ضریب تخمینی این متغیر در کشورهای در حال توسعه بزرگ‌تر است. زیرا، بانک‌ها به‌عنوان بخش اصلی ساختار تأمین مالی در این کشورها توسعه‌نیافته‌تر است و به علت کمبود منابع مالی و عطش بازار، افزایش تسهیلات اعطایی به بخش خصوصی به‌عنوان جایگزین شاخص توسعه مالی واجد آثار مثبت بیشتری بر فضای کارآفرینی در این گروه از کشورها بوده است. تأثیر متغیر وابسته با وقفه بر فضای کارآفرینی مثبت و معنادار است که با مبانی نظری نیز سازگاری دارد. زیرا، سطح کارآفرینی در هر دوره‌ای از شرایط دوره قبل تأثیر مثبت می‌پذیرد. ضمناً، ضریب تخمینی این متغیر در کشورهای توسعه‌یافته بزرگتر است که از روند باثبات فضای کارآفرینی و شرایط حاکم بر آن در این کشورها حکایت دارد.

۵. جمع‌بندی و پیشنهادها

در مجموع می‌توان بیان داشت نتیجه اصلی تحقیق حاکی از آن است که ضریب نفوذ بیمه بر فضای کارآفرینی در کشورهای منتخب طی دوره ۲۰۱۳-۲۰۱۸ تأثیر مثبت و معناداری داشته است. بنابراین، پیشنهاد می‌شود از طریق عمل به توصیه‌های سیاستی زیر در جهت تقویت ضریب نفوذ بیمه و به تبع آن بهبود فضای کارآفرینی اقدام شود:

- ✓ با برگزاری دوره‌های آموزش‌های توسط اتحادیه‌ها و شرکت‌های بیمه، آگاهی کارآفرینان نسبت به انواع طرح‌های بیمه‌ای قابل استفاده و مزایای آن‌ها افزایش یابد.
- ✓ با آگاه‌سازی عمومی نسبت به مزایای بیمه‌های عمر، در جهت افزایش سهم بیمه‌های عمر در پرتفوی بیمه‌ای اقدام شود تا بنیه مالی شرکت‌های بیمه‌ای جهت مشارکت در فرایند تأمین مالی فعالیت‌های کارآفرینانه تقویت گردد.
- ✓ با توسعه زیرساخت‌های ارتباطی و مخابراتی صنعت بیمه نسبت به تسریع در ارائه خدمات و ایفای تعهدات - مخصوصاً پرداخت خسارات - اقدام گردد.
- ✓ طرح‌های جدید بیمه‌ای متناسب با شرایط و نیازهای خاص کسب‌وکارهای کارآفرینانه تعریف و ارائه شود.

ملاحظات اخلاقی

حامی مالی

این مقاله حامی مالی ندارد.

مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان در آماده سازی این مقاله مشارکت کرده‌اند.

تعارض منافع

بنا به اظهار نویسندگان، در این مقاله هیچ‌گونه تعارض منافی وجود ندارد.

تعهد کپی‌رایت

طبق تعهد نویسندگان، حق کپی‌رایت (CC) رعایت شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- امیدی، وحید، شاه‌آبادی، ابوالفضل و مهرگان، نادر. (۱۳۹۷). اثر سرریز دانش و کیفیت نهادی بر رشد نوآوری در کشورهای منتخب سازمان همکاری اسلامی. فصلنامه مدیریت توسعه فناوری، ۶(۴): ۳۰-۹.
- باغستانی میبدی، مسعود و جعفری فشارکی، نگار. (۱۳۹۴). نقش صنعت بیمه در بهبود فضای کسب و کار در ایران. مجله اقتصادی، ۱۵(۱): ۹۵-۱۱۲.
- بالتاجی، بدی. (۱۳۹۳). اقتصادسنجی. ترجمه رضا طالبلو و شعله باقری پورمهر. تهران: نشر نی، چاپ دوم.
- جهانی، فرزانه و دهقانی، علی. (۱۳۹۴). تأثیر گسترش صنعت بیمه بر رشد اقتصادی کشورهای منطقه منا (طی دوره ۲۰۱۰-۱۹۹۷). فصلنامه اقتصاد مالی، ۹(۳۲): ۱۳۸-۱۲۳.
- چراتیان، ایمان و قربانی، سعید. (۱۳۹۳). تحلیل آثار سیاست‌های پولی و مالی بر کارآفرینی (با تأکید بر بخش زنان). فصلنامه توسعه کارآفرینی، ۷(۴): ۷۷۳-۷۹۳.
- حسن‌زاده، علی و کاظم‌نژاد، مهدی. (۱۳۸۷). مروری بر نقش بیمه در اقتصاد و بازار سرمایه ایران و برخی از کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته. فصلنامه صنعت بیمه، ۱۱(۳-۴): ۲۶۹-۲۳۱.
- زیوری، امینه، محمدی خیاره، محسن و مظهري، رضا. (۱۳۹۸). تأثیر دسترسی به منابع مالی بر فعالیتهای کارآفرینانه: مقایسه کشورهای منتخب توسعه یافته و در حال توسعه. فصلنامه توسعه کارآفرینی، ۱۲(۴): ۵۸۰-۵۶۱.
- شیرکوند، سعید. (۱۳۹۱). سازمان‌های پولی و مالی. انتشارات کویر، چاپ اول.
- فرامرزیپور دارزینی، بیتا و خاندان، نسرين. (۱۳۸۷). نقش واحد R&D بر کارآفرینی و ارزش افزوده بنگاه‌های کوچک و متوسط. فصلنامه رشد فناوری، ۴(۱۴): ۳۴-۴۶.
- مبینی دهکردی، علی، علایی کرهرودی، حسین و زین ساز، علی. (۱۳۹۸). تأثیر صنعت بیمه در توسعه فعالیتهای کارآفرینی (مطالعه موردی شرکت بیمه ملت).

فصلنامه راهبردهای بازنشستگی، ۱(۲): ۱۹-۲۹.

میرزایی، امیر، حسنی، محمد و نورالدینی، سیدصدرالدین. (۱۳۹۲). اثر شاخص‌های مهم بیمه‌ای بر رشد اقتصادی در کشورهای عضو اوپک با استفاده از مدل پانل پویا به روش GMM. پژوهشنامه بیمه، ۲۹(۱): ۱-۲۲.

Aidis, R., Estrin, S. & Mickiewicz, T. (2008). Institutions and entrepreneurship development in Russia: A comparative perspective. *Journal of Business Venturing*, 23(6): 656-672.

Arellano, M. Bond, S. (1991). Some tests of specification for panel data: Monte Carlo evidence and an application to employment equations. *Review of Economic Studies*, 58(2): 277-297.

Baltagi, B. (2008). *Econometric analysis of panel data*. John Wiley & Sons.

Baptista, R., Karaoz, M. & Mendonca, J. (2014). The impact of human capital on the early success of necessity versus opportunity-based entrepreneurs. *Small Business Economics*, 42(4): 831-847.

Bastian, B. & Zali, M. R. (2016). The impact of institutional quality on social networks and performance of entrepreneurs. *Small Enterprise Research*, 23(2): 151-171.

Berg, H. V. D. & Schmidt, J. R. (1994). Foreign trade and economic growth: Time series evidence from Latin America. *The Journal of International Trade and Economic Development: An International and Comparative Review*, 3(3): 249 - 268.

Bianchi, M. (2012). Financial development, entrepreneurship, and job satisfaction. *The Review of Economics and Statistics*, 94(1): 273-286.

Blundell, R. & Bond, S. (2000). GMM estimation with persistent panel data: An application to production functions. *Econometric Reviews*, 19(3): 321-340.

Cramer, J.S., Hartog, J., Jonker, N. & Van Praag, C. M. (2002). Low risk aversion encourages the choice for entrepreneurship: An empirical test of a truism. *Journal of Economic Behavior and Organization*, 48(1): 29-36.

Estrin, S., Mickiewicz, T. & Stephan, U. (2016). Human capital in social and commercial entrepreneurship. *Journal of Business Venturing*, 31(4): 449-467.

Griliches, Z. (1988). Productivity puzzles and R&D: another non-

- explanation. *Journal of Economic Perspectives*, 2(4): 9-21.
- Harrison, R. T., Cooper, S. Y. & Mason, C. M. (2004). Entrepreneurial activity and the dynamics of technology-based cluster development: the case of Ottawa, *Urban Studies*, 41(5/6): 1045-1070.
- Isenberg, D. (2011). The entrepreneurship ecosystem strategy as a new paradigm for economic policy: principles for cultivating entrepreneurship. Babson Park, MA: *Babson Entrepreneurship Ecosystem Project*, Babson College.
- Jiang, L., Tong, A., Hu, Z. & Wang, Y. (2019). The impact of the inclusive financial development index on farmer entrepreneurship. *PLoS One*, 14(5): 1-21.
- Kanyi Wamuyu, P. (2015). The impact of information and communication technology adoption and diffusion on technology entrepreneurship in developing countries: The case of Kenya. *Journal Information Technology for Development*, 21(2): 253-280.
- Kar, M. & Özsahin. S. (2016). Role of financial development on entrepreneurship in the Emerging Market Economies. *Eskişehir Osmangazi University Journal of Economics and Administrative Sciences*, 11(3): 131-152.
- Kerr, W. R. & Nanda, R. (2009). Financing constraints and entrepreneurship. Harvard Business School - *Entrepreneurial Management Working Paper No. 10-013*.
- Masci, P. (2013). Insurance market development and entrepreneurship, with a focus on Latin America and Brazil. *George Mason University*.
- Masci, P. (2012). Insurance and entrepreneurship: A conceptual framework. *Business and Public Administration Studies*, 7(1): 23-40.
- Peleckienė, V., Peleckis, K., Dudzevičiūtė, G. & Peleckis, K. K. (2019). The relationship between insurance and economic growth: evidence from the European Union countries. *Economic Research-Ekonomiska Istraživanja*, 32(1): 1138-1151.
- Roed, K. & Skogstrøm, J. F. (2013). Unemployment insurance and entrepreneurship. *Discussion Paper No. 7121*.
- Schumpeter, J. A. (1934). *The theory of economic development*. Harvard University Press.
- Sobel, R. S. (2008). Testing Baumol: Institutional quality and the productivity of entrepreneurship. *Journal of Business Venturing*, 23(6): 641-655.

- Soo, H. H. (1996). *Life insurance and economic growth: theoretical and empirical investigation*. University of Nebraska.
- Sraer, D., Thesmar, D., Schoar, A. & Hombert, J. (2014). Can unemployment insurance spur entrepreneurial activity? Working Paper 2017, *National Bureau of Economic Research, Inc.*
- Stam, E. & Wennberg, C. (2009). The roles of R&D in new firm growth. *Small Business Economics*, 33(1): 77-89.
- Tipu, S. & Arain, F. M. (2011). Managing success factors in entrepreneurial ventures: A behavioral approach. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour and Research*, 17(5): 534-560.
- Torrini, R. (2005). Cross-country differences in self-employment rates: The role of institutions. *Labour Economics Journal*, 12(5): 661-683.
- Wujung, V. A. & Fonchamnyo, D. C. (2016). The role of financial development on private entrepreneurship in Cameroon. *Journal of Economics and Sustainable Development*, 7(21): 118-124.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی